

Autobiografia lubelskiej społeczniczki

Maria z Jarocińskich Janowa Kleniewska (1863-1947) to jedna z najwybitniejszych i zasłużonych społeczniczek przełomu wieków wywodzących się spośród ówczesnego lubelskiego ziemiaństwa. Urodzona podczas powstańczej zawieruchy, już od najmłodszych lat kształtowała swoje społeczne zainteresowania pod wpływem babki ze strony matki, Eufozyny z Dąbskich Jarocińskiej, współuczestnicząc w jej dobroczynnych przedsięwzięciach. Zdobywane wówczas doświadczenia, jak sama mawiała - wyniesione z domu „miłowanie ludu”, chęć niesienia pomocy potrzebującym, zdeterminowały jej całe dojrzałe, dorosłe życie - niezwykle czynne, ruchliwe, pełne pasji i uwieńczonych sukcesami wizjonerskich planów.

Z równym zapałem angażowała się zarówno w pomoc potrzebującym z Kluczkowic i Opolszczyzny - lecząc ich, kształcąc czy pomagając materialnie, na forum ówczesnego Królestwa Kongresowego tworząc pionierskie społeczne organizacje kobiece zrzeszające osoby wywodzące się z trzech zaborów, z różnych środowisk i warstw społecznych, jak również - już w niepodległej Polsce, w Dratowie, gdzie zamieszkała po śmierci męża i poświęciła się realizacji idei Bractwa Pielgrzymstwa Polskiego.

Niestety, choć życie i praca Kleniewskiej predestynują ją w pełni do poświęcenia jej osobie osobnego naukowego opracowania, to nie doczekała się ona, jak dotąd, rzetelnie napisanej biografii. Wstęp do podjęcia takich badań stanowią znajdujące się w Bibliotece Narodowej w Warszawie, będące cennym materiałem źródłowym - siłą rzeczy niedostępnym dla szerszej rzeszy czytelników - *Wspomnienia ziemianki*.

Dobrze więc stało się, że w zeszłym roku, staraniem Regionalnego Towarzystwa Powiślań, ukazały się one drukiem jako osobne, zredagowane przez Wojciecha Włodarczyka, książkowe wydawnictwo. Publikacja ta wpisuje się w żywy w ostatnich latach badawczy nurt podejmujący problematykę ziemiańską. Wspomnienia pomyślane i pisane były przez autorkę jako chronologicznie ułożona autobiografia. Z czasem zapisy, dotyczące zwłaszcza ostatnich 25 lat życia

ziemiarki, przybrały formę wrywkową i skrótową, poszerzoną w wielu miejscach o autorskie uzupełnienia, wstawki i poprawki. Napisany w kilku brulionach, dość „suchym”, oszczędnym językiem rękopis wymagał, zwłaszcza pod względem chronologicznym dokładnego przejrzania i uporządkowania, nie burzącego w zasadniczy sposób pierwotnej stylistyki tekstu.

Ostateczna redakcja pamiętnika obejmującego lata 1863-1940 została uzupełniona, zgodnie z intencją autorki, aneksami: Postać sp. Jana Kleniewskiego i Wykształcenie syna Witolda, poprzedzonymi dwoma akapitami: „organizacje” założone przez Kleniewską i „Stany” społeczne „na podstawie myśli Matuni”. Całości wydawnictwa dopełniają dwa teksty pióra Wojciecha Włodarczyka poświęcone Marii Kleniewskiej: wprowadzający czytelnika we *Wspomnienia* - Maria z Jarocińskich Janowa Kleniewska i dotyczący ostatnich 25 lat jej życia, skrótowo potraktowany w zapiskach - „Bracia Marii Kleniewskiej” oraz wcześniej niepublikowane archiwalne zdjęcia, bibliografia tekstów i drukowanych wypowiedzi autorki, indeks osób i miejscowości.

Na słowa uznania zasługuje opracowanie autografu *Wspomnień*. Został on doskonale zredagowany i opatrzony w szczegółowe, solidnie sporządzone przypisy, będące rezultatem rzetelnej kwerendy prasowej i archiwalnej (przeprowadzonej również w prywatnych archiwach potomków Marii i Jana Kleniewskich). Znakomicie uzupełniają one tok narracji, wyjaśniają niedopowiedzenia, prostują pojawiające się sporadyczne błędy, odsyłając czytelnika do źródeł iistniejącej literatury przedmiotu. Skromny stan badań wzbogacają wyżej wymienione teksty Wojciecha Włodarczyka - oryginalne, wyważone, ciekawie napisane, stanowią ważny głos w dyskusji poświęconej ziemiaństwu.

Jedynym mankamentem tej wartościowej, wyróżniającej się nie tylko na tle innych wydawnictw regionalnych pozycji, jest niski nakład i wynikające stąd trudności w nabyciu jej w księgarniach. Niemniej wszyscy pragnący posiadać książkę mogą próbować zakupić ją korespondencyjnie, wysyłając zamówienia na adres: Bank Spółdzielczy Kazimierz Dolny, Oddział Wilków, 24-313 Wilków.

Maria Kleniewska, *Wspomnienia*, red. Wojciech Włodarczyk, Regionalne Towarzystwo Powiślan, Wilków 2002, ss. 190, ilustr.